

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1945.

Andra kammaren.

Nr 1.

I enlighet med § 49 regeringsformen och § 2 riksdagsordningen sammanträdde andra kammaren till lagtima möte här i huvudstaden i den uti riksdagens hus för kammaren anordnade samlingslokalen

Onsdagen den 10 januari,

kl. 11 fm.

§ 1.

Sammanträdet öppnades av representanten för Gävleborgs län herr *Sävström* såsom den ledamot, vilken bevisstat de flesta riksdagarna, med följande ord:

Herr *Sävström*: Mina damer och herrar! Enligt grundlagens bud tillkommer det mig att öppna detta sammanträde. Till Eder alla, som samlas vid denna riksdag, riktar jag en hjärtlig välkomsthälsning. Omsorgen om vårt lands säkerhet, vår strävan att bevara vår självständighet och vårt oberoende har under denna orosfyllda tid varit vår väsentliga uppgift. Det goda samarbete mellan partierna, som under senare år ägt rum, har varit till stort gagn för vårt folk. Må viljan till samverkan och samförstånd bli riktlinjen för vårt arbete även vid denna riksdag. Tiden kräver sammanhållning.

Det alltmer förhärjande kriget fortgår. Omätliga värden, som vunnits genom seklers mödor och framsteg, ligga i spillror, oerhörda förluster i människoliv och ödeläggande av ekonomiska och materiella resurser äro krigets följder. Dagens Europa uppvisar en dyster bild. Vi hysa stark medkänsla med de folk, som drabbats av förstörelse och de svåraste lidanden. Om det lyckas för oss att bevara vår frihet, så är det vår förhoppning, att vårt land skall kunna göra en värdig insats, då återuppbyggandets krafter en gång skola börja.

Med dessa ord förklarar jag vårt första sammanträde vid denna riksdag öppnat.

§ 2.

Herr ordföranden tillkännagav, att han anmodat undertecknade att föra protokollet till dess sekreterare hunnit utses ävensom att kanslibiträden och vaktbetjäning blivit till erforderligt antal av honom för tillfället antagna; och blevo på framställd proposition dessa åtgärder av kammaren godkända.

§ 3.

Upplästes följande till kammaren ankomna protokoll angående den i § 32 riksdagsordningen föreskrivna fullmaktsgranskningen:

Protokoll, hållet inför statsrådet och chefen för justitiedepartementet den 4 januari 1945.

I anledning av stadgandet i § 32 riksdagsordningen hade statsrådet och chefen för justitiedepartementet anmodat tre bland de av riksdagen valde fullmäktige i riksbanken och tre bland fullmäktige i riksgäldskontoret att närvara

vid den granskning av riksdagsmannafullmakter, som skulle inför departementschefen företagas innan årets lagtima riksdag sammanträdde; och infunno sig nu av fullmäktige i riksbanken herrar Edv. Björnsson, A. Vougt och G. Myrdal samt av fullmäktige i riksgäldskontoret herrar A. Örne, E. Eriksson och A. W. Strand.

Till justitiedepartementet hade insänts fullmakter *dels* för de vid de allmänna valen under september 1944 utsedda 230 ledamöterna i riksdagens andra kammare, däribland hemmansägaren Jonas Nikolaus Jonsson i Fjäle, *dels ock* för 1 person, som — efter det Jonsson av sagt sig uppdraget att vara ledamot av andra kammaren — vid ny röstsammanräkning blivit utsedd att inträda i dennes ställe.

Den för Jonsson utfärdade fullmakten undantogs från granskning.

Vid granskning av övriga fullmakter framställdes icke någon anmärkning mot desamma.

Protokoll över granskningen jämte förteckning å de granskade fullmakterna skulle tillika med dessa överlämnas till andra kammaren.

I ämbetet:

C. G. Bruno.

Den i protokollet omförmälda förteckningen var av följande lydelse:

Förteckning å ledamöter av riksdagens andra kammare enligt fullmakter, granskade inför chefen för justitiedepartementet den 4 januari 1945.

Stockholms stad.

1. Statsministern P. Albin Hansson.
2. Professorn Gösta Bagge.
3. Fru Ruth Gustafson.
4. Statsrådet Bertil Ohlin.
5. Redaktören Set Persson.
6. Riksgäldsfullmäktigen Ernst Eriksson.
7. Försäkringsdirektören Gunnar Ljungqvist.
8. F. d. statssekreteraren Frans Severin.
9. Bibliotekarien Ebon Andersson.
10. Förbundsordföranden Sigvard Cruse.
11. Redaktören Gustaf Johansson.
12. Direktören John Bergvall.
13. Fru Desideria (Disa) Västberg.
14. Direktören Torsten Henriksson.
15. Ombudsmannen Emil Malmborg.
16. Pastorn Joh. W. Johnsson.
17. Fru Gerda Linderot.
18. Partisekreteraren Torsten Nilsson.
19. Docenten Elis Håstad.
20. Ombudsmannen Carl Lindberg.
21. Ombudsmannen Per Hjalmar Fagerholm.
22. Fru Sigrid Ekendahl.

Stockholms län.

23. Småbrukaren Johannes Allan Andersson i Tungelsta.
24. Grosshandlaren Gustaf Emanuel Birke i Rönninge.
25. Lantarbetaren Eskil Fredrik Vilhelm Eriksson i Sandby.
26. F. d. rektorn Gustav Adolf Mosesson i Lidingö.
27. Sekreteraren Adolf Valentin Wallentheim i Saltsjö-Duvnäs.

28. Lantbrukaren Karl David Ansgarius Boman i Stafsund.
29. Ackvisitören Per Arthur Sköldin i Sundbyberg.
30. Redaktören Bror Erik Artur Karlsson i Stuvsta.
31. Metallarbetaren Sven Anders Hedqvist i Nynäshamn.
32. Hemmansägaren Edvard Engelbert Thorell i Frösunda.
33. Folkskollärarinnan Gunnel Olsson i Åkersberga.

Uppsala län.

34. Professorn Vilhelm Lundstedt i Uppsala.
35. Lantbrukaren K. E. Hansson i Skediga.
36. Ombudsmannen John Lundberg i Uppsala.
37. Landstingsmannen Edvin Jacobsson i Igelsbo.
38. Fabriksarbetaren Einar Jonsson i Skutskär.

Södermanlands län.

39. Hemmansägaren Erik Lundbom i Stigtomta.
40. Distriktsföreståndaren Joh. Nilson i Eskilstuna.
41. Sjukkassedirektören E. Gust. Andersson i Eskilstuna.
42. Lantbrukaren Harald Andersson i Johannesnäs.
43. Lantarbetaren Gustaf Larsson i Julita.
44. Fru Ellen Svedberg i Eskilstuna.
45. Agronomen Stig Janson i Frändesta.

Östergötlands län.

46. Redaktören Karl Ward i Norrköping.
47. Hemmansägaren Martin Skoglund i Doverstorp.
48. Ombudsmannen A. Hermansson i Norrköping.
49. Hemmansägaren Ivar Johansson i Mysinge.
50. Lantbrukaren Karl H. Falk i Grebo.
51. Fru Elsa Johansson i Norrköping.
52. Hemmansägaren Anders Stjärne i Ramfall.
53. Kontraktsposten Carl Hoppe i Motala.
54. Civilingenjören Martin Ljungberg i Norrköping.
55. Metallarbetaren Fridolf Thapper i Finspång.
56. Redaktören Ernst Harald Johanson i Norrköping.

Jönköpings län.

57. Lantbrukaren Oscar Ludvig Carlström i Sävsjö.
58. Möbelsnickaren Johan Erik Gereon Fast i Nässjö.
59. Hemmansägaren John Vilhelm Pettersson i Sävsjö.
60. Lantbrukaren Karl Abel Mauritz Andersson i Löbbo.
61. Ryttnästaren, greve Torgil Gabriel Alexander von Seth å Bratteborg.
62. Lantbrukaren Karl Elfin Rudolf Boman i Kieryd.
63. Banvakten Frans Edvin Gustafsson i Bogla.
64. Hemmansägaren Gustaf Ludvig Svensson i Vä.
65. Redaktören Oskar Martin Isidor Forsberg i Nässjö.

Kronobergs län.

66. Lantbrukaren Hjalmar Svensson i Grönvik.
67. Hemmansägaren Hjalmar Gustafsson i Dädesjö.
68. Hemmansägaren C. O. Nolin i Iremåla.
69. Ombudsmannen Fritz Persson i Växjö.
70. Hemmansägaren Victor J. Mattsson i Enebyda.

Kalmar län.

71. Lantbrukaren Arvid Jonsson i Skedsbygd.
72. Snickaren Einar Johansson i Kalmar.

73. Agronomen Einar Hæggbloom i Slakmöre.
74. Lantarbetaren G. E. Holm i Hjorted.
75. Lantbrukaren Emil Gustafson i Kampens gård, Vimmerby.
76. Muraren Sigvard Ohlsson i Kastlösa.
77. Landstingsmannen Per Jonsson i Malmgrava.
78. Metallarbetaren Waldemar Olsson i Oskarshamn.

Gotlands län.

79. Landstingsmannen Per Svensson i Sorby.
80. Gjutaren Herman Engström i Slite.
81. Redaktören Gust. Svedman i Visby.

Blekinge län.

82. Chefredaktören Algot Törnkvist i Karlskrona.
83. Civilingenjören L. O. Skantze i Karlskrona.
84. Snickaren Elof Hällgren i Hällevik.
85. Lantbrukaren Per A. Johnsson i Mörrum.
86. Folkskolläraren Hugo Witzell i Karlshamn.

Kristianstads län.

87. Lantbrukaren Nestor Hammarlund i Errarp.
88. F. d. reparatören L. A. Björklund i Hässleholm.
89. Lantbrukaren Arvid Karlsson i Vittsjö.
90. Kvarnarbetaren Ola Isacsson i Kristianstad.
91. Landstingsmannen Filip Kristensson i Osby.
92. F. d. tegelbruksarbetaren Alfred Andersson i Munka-Ljungby.
93. Lantbrukaren Sam. B. Norup i Norups gård.
94. Fru Blenda Björck i Tomelilla.
95. Landstingsmannen Harald Johnsson i Skoglösa.

Malmö, Hälsingborgs, Landskrona och Lunds städer.

96. Redaktören Allan Vougt i Malmö.
97. Chefredaktören Erik Hagberg i Malmö.
98. Redaktören Karl Bergström i Hälsingborg.
99. Ombudsmannen Olof Andersson i Malmö.
100. Direktören Åke Wiberg i Malmö.
101. Vaktmästaren Karl J. Nilsson i Landskrona.
102. Ämnesläraren Eric Bladh i Malmö.
103. Konditorn Georg Fahlman i Hälsingborg.
104. Landstingsmannen Folke Gösta Jönsson i Lund.
105. Redaktören Gunnar Adolfsson i Malmö.

Malmöhus läns valkrets.

106. Statsrådet Per Edvin Sköld.
107. Statsrådet Axel Pehrsson-Bramstorp.
108. Lantbrukaren Anders Paulsen i Arlov.
109. Godsägaren Gösta Liedberg i Assmåsa.
110. Fru Olivia Nordgren i Trelleborg.
111. Lantbrukaren Nils G. Hansson i Skegrie.
112. Lantarbetaren Axel Landgren i Bjäresjö.
113. Landstingsmannen Nils Persson i Svensköpp.
114. Redaktören Åke Olofsson i Höganäs.

Hallands län.

115. Lantbrukaren Anders Petter Pettersson i Dahl.
116. Riksgäldsfullmäktigen Axel Albert Lindqvist i Halmstad.
117. Hemmansägaren Hjalmar Ragnvald Nilson i Spånstad.

118. Läderarbetaren Ragnar Waldemar Persson i Tröinge.
119. Lantbrukaren Gustav Erik Nilsson i Göingegården.

Göteborgs stad.

120. Statsrådet Ernst Wigforss.
121. Tulluppsyningsmannen Knut Senander.
122. Spårvägsförmannen Olof Nilsson.
123. Civilingenjören Erik Olson.
124. Bataljonsläkaren Bertil von Friesen.
125. Stationskarlen Abel Sundberg.
126. Metallarbetaren Gunnar Dahlgren.
127. Kassörskan Märta Öberg.
128. Rektorn Ivar Sefve.
129. Fru Solveig Rönn-Christiansson.

Göteborgs och Bohus läns landstingsområde.

130. Agronomen Wald. Svensson i Ljungskile.
131. Överrevisorn J. W. Mårtensson i Uddevalla.
132. Lantbrukaren Ernst V. Staxäng i Brodalen.
133. Fiskaren Erik Johansson i Öckerö.
134. Hemmansägaren C. O. Carlsson i Bakeröd.
135. Pappersbruksarbetaren Gösta Andersson i Mölndal.
136. Landstingsmannen Birger Utbult i Öckerö.

Älvsborgs län,

norra valkretsen.

137. Statsrådet Axel Rubbestad.
138. F. d. banarbetaren C. P. Olsson i Mellerud.
139. Lantbrukaren Aug. Danielsson i Mörlanda.
140. Boktryckaren Patrik Svensson i Alingsås.
141. Kammarherren James I. A. Dickson i Vikaryd.
142. Maskinisten Artur E. Lundqvist i Trollhättan.

södra valkretsen.

143. Sysslomannen Alarik Hagård i Borås.
144. Avdelningschefen John Ericsson i Kinna.
145. Riksgäldsfullmäktigen K. A. Ryberg i Korsgården.
146. Lantbrukaren Einar Andersson i Hyssna.
147. Lantbrukaren Ragnar Sveningsson i Hässelås.

Skaraborgs län.

148. Hemmansägaren Aron Gustavsson i Lilla Läckatorp.
149. F. d. tändsticksarbetaren J. A. Persson i Tidaholm.
150. Riksgäldsfullmäktigen Karl Magnusson i Skövde.
151. Folkskolläraren O. Malmberg i Skövde.
152. Folkskolläraren Walter Sundström i Skövde.
153. Lantbrukaren Joh:s Onsjö i Larv.
154. Lantarbetaren Nils Odhe i Lindärva.
155. Folkskolläraren Folke Kyling i Lyrestad.
156. Kommunalordföranden Gunnar Larsson i Nolgården.

Värmlands län.

157. Prosten Harald Martin Hallén i Arvika.
158. Redaktören David Emanuel (Manne) Ståhl i Karlstad.
159. Byggnadsarbetaren Herman Engelbert Nordström i Torsby.
160. Hemmansägaren Oscar Emanuel Werner i Höjen.
161. Stadsbibliotekarien Gustaf Valdemar Nilsson i Kristinehamn.

- 162. Ombudsmannen Gösta Alfred Kempe i Karlstad.
- 163. Sekreteraren Johan Albert Larsson i Karlstad.
- 164. Järnvägstjänstemannen August Konrad Ferdinand Spångberg i Charlottenberg.
- 165. Fru Hildur Amalia Maria Humla, född Thorsson, i Munkfors.
- 166. Fanjunkaren Carl Joel Björling i Västra Hungvik, Högerud.

Örebro län.

- 167. Reparatören Lars Hjalmar Lindahl i Laxå.
- 168. Pastorn Gustaf Ruben Swedberg i Örebro.
- 169. Pappersbruksarbetaren Erik Reinhold Brandt i Olshammar, Aspa-
bruk.
- 170. Lantbrukaren Ivar Jonas Pettersson i Rosta.
- 171. Ackvisitören Karl Åke Henry Allard i Örebro.
- 172. Järnsynaren Karl Göran Petterson i Degerfors.
- 173. Lantbrukaren Gunnar Persson i Falla.
- 174. Redaktören Erik Emanuel Jansson i Örebro.

Västmanlands län.

- 175. Redaktören Emil Olovson i Västerås.
- 176. Lantbrukaren Sven Andersson i Sala.
- 177. Lantarbetaren Karl Bertil Andersson i Surahammar.
- 178. Borgmästaren Olov Rylander i Västerås.
- 179. Ombudsmannen David Hall i Västerås.
- 180. Fru Elin Eriksson i Kolbäck.

Kopparbergs län.

- 181. Hemmansägaren Gust. K. Pettersson i Hällbacken.
- 182. Landstingsmannen Robert L. Jansson i Rävbacken.
- 183. Småbrukaren Evald Ericsson i Sörsjön.
- 184. Landshövdingen Gustaf Andersson i Falun.
- 185. Gruvarbetaren Verner Karlsson i Grängesberg.
- 186. Gjutaren Fredrik Sundström i Vikmanshyttan.
- 187. Advokaten Birger Gezelius i Falun.
- 188. Fru Hildur Alvéen i Borlänge.
- 189. Hemmansägaren Erik Pettersson i Ersbacken.

Gävleborgs län.

- 190. Överrevisorn August Vilhelm Sävström i Bollnäs.
- 191. Lantbrukaren Per Persson i Norrby.
- 192. Redaktören Gustav Adolf Olsson i Gävle.
- 193. Lantbrukaren Per Leander Orgård i Undersvik.
- 194. Folkskolläraren Gottfrid Fröderberg i Arbrå.
- 195. Flottningsarbetaren Olov Ferdinand Persson i Landafors.
- 196. Järnsvarvaren Per Sigurd Lindholm i Sandviken.
- 197. Majoren Nils Holmström i Gävle.
- 198. Överläraren Hildur Kristina Nygren i Gävle.
- 199. Ombudsmannen Erik Severin i Gävle.

Västernorrlands län.

- 200. Jordbrukaren E. V. Norén i Nyadal.
- 201. Lantbrukaren Gunnar Hedlund i Helgum.
- 202. Ombudsmannen Ernst Berg i Haga, Skön.
- 203. Överläkaren Einar Osterman i Sundsvall.
- 204. Redaktören Karl Mäler i Sollefteå.
- 205. Ombudsmannen Axel Nordström i Kramfors.
- 206. Skogsarbetaren Lars Jonsson i Överturingen.

- 207. Hemmansägaren Brynolf Stattin i Tybränn.
- 208. Svarvaren K. J. Andersson i Alfredshem.
- 209. Hemmansägaren P. J. Edberg i Näset.

Jämtlands län.

- 210. Fattigvårdskonsulenten Verner Vilhelm Hedlund i Östersund.
- 211. Landstingsmannen Nils Jönsson i Rossbol.
- 212. Folkskolläraren Nils August Larsson i Östersund.
- 213. Hemmansägaren Andreas Andersson i Gisselås.
- 214. Skogsarbetaren Jonas Sigfrid Jonsson i Alsen.

Västerbottens län.

- 215. Folkskollärarinnan fru Ragnhild Sandström i Överboda.
- 216. Folkskolläraren Gösta Skoglund i Umeå.
- 217. Hemmansägaren Carl Lindmark i Drängsmarkby.
- 218. Fabriksarbetaren Oskar Åkerström i Klemensnäs.
- 219. Lantbrukaren Johan Helmer Johansson i Norrfors.
- 220. Handlanden Uddo Rudolf Jacobson i Vilhelmina.
- 221. Lantbrukaren Olof Evert Sandberg i Böle.
- 222. Lantbrukaren Magnus Nilsson i Varuträsk.

Norrbottens län.

- 223. Redaktören O. W. Lövgren i Boden.
- 224. Fru Märta Boman i Prästhöjden, Råneå.
- 225. Redaktören Hilding Hagberg i Luleå.
- 226. Folkskolläraren K. G. Viklund i Hortlax.
- 227. Gruvarbetaren J. O. Gavelin i Malmberget.
- 228. Hemmansägaren L. E. Andersson i Hedensbyn.
- 229. Redaktören Helmer Holmberg i Luleå.
- 230. Folkskolläraren Ivar Jansson i Kalix.

§ 4.

Företogs upprop av kammarens ledamöter, därvid herrar Isaacson och Dickson samt fru Sandström befunnos frånvarande.

Från fru Sandström hade till kammaren inkommit läkarintyg, som upplästes.

Herr Isaacson hade uti ingiven, vid uppropet jämväl uppläst skrivelse anhållit om ledighet från riksdagsgörömlågen under 4 dagar från och med denna dag.

§ 5.

Anställdes val av talman; och befanns efter valets utgång hava till talman blivit utsedd herr Sävström med samtliga avgivna eller 221 röster.

§ 6.

Vid företaget val av förste vice talman blev därtill utsedd herr Magnusson med samtliga avgivna eller 173 röster.

§ 7.

Anställdes val av andre vice talman; och utsågs därvid herr Carlström med samtliga avgivna eller 132 röster.

§ 8.

Herr **talmannen**: Jag ber att å egna och vice talmännens vägnar få tacka kammarens ledamöter för förtroendet att leda kammarens förhandlingar.

§ 9.

Upplästes ånyo och lades till handlingarna det under § 4 här ovan omförmälda läkarintyget, vilket var av följande lydelse:

Härmed intygas, att fru *Ragnhild Sandström*, från Överboda, vårdas å härvarande medicinska avdelning sedan den 26 november 1944 för hjärtsjukdom, och att hon på grund av denna sjukdom är fullständigt arbetsoförmögen minst till och med den 28 februari 1945.

Umeå lasarett den 4 januari 1945.

Per Säve-Söderbergh,
1. medicinunderläkare.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr Isacsson under 4 dagar fr. o. m. denna dag samt

fru Sandström under tiden fr. o. m. denna dag t. o. m. den 28 februari.

§ 10.

Föredrogs åter det under § 3 här ovan intagna protokollet, varefter kammaren beslöt att, med godkännande av de däri omförmälda granskade fullmakterna för kammarens ledamöter, lägga protokollet till handlingarna.

§ 11.

På hemställan av herr talmannen beslöt kammaren att genast företaga val av sekreterare, varefter det sålunda beslutade valet företogs; och befanns efter valsedlarnas öppnande och uppräknings valet hava så utfallit, att till sekreterare utsetts kammarrättsrådet Sune Norrman med samtliga avgivna eller 144 röster.

Sedan sekreteraren på kallelse infunnit sig, meddelade herr talmannen honom underrättelse om valets utgång och hälsade honom välkommen.

Protokollsföringen övertogs härefter av sekreteraren.

Ernst Eriksson.

Ernst V. Staxäng.

§ 12.

Till talarplats för ledamöter, som kunde vilja därav begagna sig, anvisades på herr talmannens förslag den för ändamålet anordnade, på högra sidan om talmansbordet befintliga platsen.

§ 13.

Tillkännagavs, att Kungl. Maj:t låtit genom offentligt anslag bjuda och kalla riksdagens samtliga ledamöter att torsdagen den 11 innevarande månad kl. 11 fm. infinna sig i slottskapellet samt, efter förrättad gudstjänst, enligt § 34 riksdagsordningen begiva sig till rikssalen för att där inhämta vad Kungl. Maj:t hade att meddela riksdagen.

§ 14.

Herr talmannen meddelade, att till kammarens förfogande överlämnats ett antal inträdesbiljetter till rikssalen vid riksdagens öppnande, och hemställde, att fördelning av dessa biljetter finge ske genom kammarens kansli med iakttagande, att de för ledamöter från var och en av rikets valkretsar avsedda biljetterna utlämnades till valkretsens äldste närvarande representant, som sedermera finge ombesörja den vidare utdelningen.

Detta förslag blev av kammaren bifallet.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 11.54 fm.

In fidem
Sune Norrman.

Torsdagen den 11 januari.

Kl. 10.30 fm.

§ 1.

Herr talmannen meddelade, att herr Dickson denna dag intagit sin plats i kammaren.

§ 2.

På förslag av herr talmannen, som förklarade sig hava om tiden för valen samrätt med första kammarens talman, beslöt kammaren att vid plenum fredagen den 12 innevarande januari företaga val av fyra ledamöter att deltaga i talmansöverläggningarna, två ledamöter att hava inseende över riksdagens kansli, åtta ledamöter att jämte herr talmannen tillsätta kammarens kanslipersonal och vaktbetjäning samt tre ledamöter att handhava vården om kammarens ekonomiska angelägenheter.

§ 3.

På förslag av herr talmannen, som förklarade sig hava om tiden för valen samrätt med första kammarens talman, beslöt kammaren att företaga val av ledamöter i de ständiga utskotten måndagen den 15 och av suppleanter i samma utskott tisdagen den 16 innevarande månad.

Ordet begärdes nu av herr **förste vice talmannen**, som yttrade: Herr talman! Jag tillåter mig hemställa, att andra kammaren måtte besluta att utse suppleanter i de ständiga utskotten till ett antal av aderton i statsutskottet, sexton i konstitutionsutskottet och bevillningsutskottet samt fjorton i vart och ett av de övriga utskotten utom utrikesutskottet, där antalet grundlagsenligt skall vara åtta.

Denna hemställan bifölls av kammaren.

§ 4.

Herr talmannen och kammarens ledamöter avgingo kl. 10.45 till slottskapellet, varefter riksdagspredikan hölls av prosten Harald Hallén. Efter slutad gudstjänst begav sig kammaren till rikssalen. Hans Majestät Konungen öppnade

där riksdagen med ett tal. Sedan första kammarens talman härefter framfört första kammarens undersåttliga vördnad, framträdde **andra kammarens talman** och yttrade:

Eders Majestät!

Sedan vi sist voro samlade här har andra kammaren till sin sammansättning undergått en del förändringar. Enligt de gamla traditionerna kommer kammaren att vinnlägga sig om en noggrann prövning av alla förslag, som föreläggas den till avgörande. Såsom valda ombud för Sveriges folk är det också vår fasta vilja att stödja Eders Majestäts strävan att värna freden och landets säkerhet. Det stora flertalet av vårt folk ansluter sig till den grundlinje, som vår ansvariga ledning så ofta tillkännagivit, nämligen att vi skola till det yttersta hävda vår ställning som fri nation.

Den svenska demokratin, som utvecklats på grundvalen av en uråldrig folkfrihet, har under de gångna svåra åren bevisat sin hållfasthet. Den har stått bi i de stormar, som rasat över världen.

Den senaste tidens händelser i våra grannländer ha givit anledning till allvarliga bekymmer. Vi veta, att de befinna sig i ett svårt läge. Det är vår önskan att så långt det är möjligt bistå dem på olika sätt. Det är också vår vilja att efter fiendligheternas upphörande delta i det internationella återuppbygg-nadsarbetet.

Av Eders Majestäts tal framgår att tiden är hård och framtiden oviss. I sådant läge är ett samarbete till det helas väl en uppgift för oss alla.

Andra kammaren framför till Eders Majestät sin undersåttliga vördnad.

Talmännen fingo härefter vardera mottaga ett exemplar av dels Kungl. Maj:ts proposition, nr 1, angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1945/46, dels Kungl. Maj:ts proposition, nr 2, angående utgifter å tillläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1944/45, dels Kungl. Maj:ts proposition, nr 3, angående fortsatt giltighet för förskottsstaten för försvarsväsendet ävensom allmänna förskottsstaterna I och II dels ock Kungl. Maj:ts berättelse till 1945 års lagtima riksdag om vad i rikets styrelse sig tilldragit, varefter ceremonien på rikssalen avslutades; och åtskildes kammaren vid utgåendet från rikssalen, enligt beslut fattat före avgången från dess samlingsrum.

In fidem
Sune Norrman.

Fredagen den 12 januari.

Kl. 11 fm.

§ 1.

Ordet lämnades på begäran till herr **förste vice talmannen**, som yttrade: Herr talman! Jag hemställer, att denna kammare ville, med frångående av sitt vid gårdagens sammanträde fattade beslut, i vad angår antalet suppleanter i nedan nämnda utskott, besluta utse tjugugu suppleanter i statsutskottet och sexton suppleanter i vart och ett av bankoutskottet, de båda lagutskotten och jordbruksutskottet.

Denna hemställan bifölls.

§ 2.

Företogs val av fyra ledamöter att delta i talmansöverläggningarna; och blevo därtill utsedda:

herr *Bergvall*,
» *Skoglund* i Doverstorp,
» *Svensson* i Grönvik och
» *Vougt*,

en var med 129 röster.

§ 3.

Anställdes val av två ledamöter, vilka jämte två ledamöter av första kammaren skulle hava inseende över riksdagens kansli; och blevo därtill valda:

herr *Eriksson* i Stockholm och
» *Persson* i Falla,
en var med 108 röster.

§ 4.

Vid nu företaget val av åtta ledamöter att jämte herr talmannen tillsätta kammarens kanslipersonal och vaktbetjäning blevo därtill utsedda:

herr *Hall*,
» *Hermansson*,
» *Ljungberg*,
» *Mosesson*,
» *Pettersson* i Rosta,
» *Severin* i Stockholm,
» *Svensson* i Grönvik och
» *Thorell*,
en var med 114 röster.

§ 5.

Anställdes val av tre ledamöter att handhava vården om kammarens ekonomiska angelägenheter; och blevo därtill valda:

herr *Andersson* i Malmö,
 » *Nilson* i Eskilstuna och
 » *von Seth*,

en var med 110 röster.

§ 6.

Justerades protokollsutdrag angående de i §§ 2—5 här ovan omförmälda valen.

§ 7.

Herr statsrådet *Danielson* avlämnade

dels Kungl. Maj:ts skrivelse, nr 7, med tillkännagivande, att Kungl. Maj:t förordnat statsrådet Nils Jacob Eberhard Quensel att under innevarande lagtima riksdag utöva den befattning med riksdagsärenden, som jämlikt § 46 riksdagsordningen tillkommer en ledamot av statsrådet;

dels ock Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 4, med förslag till ändrad lydelse av §§ 17, 21, 27 och 28 regeringsformen, m. m.;

nr 6, med förslag till lag om ändrad lydelse av 88 § växellagen, m. m.;

nr 8, med förslag till lag om ändring i strafflagen för krigsmakten, m. m.;
 och

nr 10, med förslag till lag om ersättning i vissa fall åt oskyldigt häktade eller dömda m. fl.

Kammaren beslöt lägga skrivelsen till handlingarna samt meddela vederbörande utskott och riksdagens kanslideputerade underrättelse om innehållet i densamma.

De avlämnade propositionerna bordlades.

§ 8.

Interpellation. Herr *Skoglund* i Doverstorp erhöll på begäran ordet och anförde: Herr talman! Under 1944 års riksdags höstsession begärde och erhöll jag kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för finansdepartementet framställa en interpellation, som hade följande lydelse:

»Under de gångna krisåren har det svenska folket på olika sätt visat prov på sin vilja att bispringa folken i de av kriget drabbade länderna, helt naturligt främst de nordiska. Det är säkerligen betydande värden i penningar, varor och tjänster som på enskild och allmän väg sammanbragts och ställts till förfogande för detta ändamål. De statliga åtgärderna på området torde, att döma av föreliggande anslagsäskanden, komma att kräva medel, som väsentligt överstiga det belopp å 400 miljoner kronor, vartill det totala medelsbehovet förutsatts komma att uppgå under budgetåren 1943/44 och 1944/45 (se prop. nr 294 till 1944 års riksdag).

Av olika skäl skulle det vara av värde att få en uppgift om åtminstone den ungefärliga omfattningen av den hjälp, som från svensk sida — på enskild väg lika väl som genom statens försorg — under kriget ställts till förfogande och använts för humanitära hjälpaktioner i främmande länder. En sådan uppgift skulle bland annat vara en god utgångspunkt för bedömande av vårt lands möjligheter och skyldigheter i samband med eventuellt förestående interna-

Interpellation. (Forts.)

tionella aktioner, när återuppbyggnadsarbetet på allvar kan komma i gång ute i världen.

För riksdagen är det emellertid framför allt angeläget att få kännedom om huru de medel, som redan nu ställts till regeringens förfogande, blivit använda. De ha givetvis huvudsakligen disponerats i och för den verksamhet, som utövas av statens återuppbyggnadsnämnd och svenska kommittén för internationell hjälpverksamhet, varför i detta sammanhang en redogörelse för denna verksamhet skulle vara av särskilt intresse. Inte mindre betydelsefullt är det emellertid att få veta, vad regeringen räknar med såsom de viktigaste uppgifterna för den närmaste tiden, så långt denna kan i förväg överskådas.

På grund av vad sålunda anförts får jag hemställa om kammarens medgivande att till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet framställa följande fråga:

Är regeringen i tillfälle att inför den nu samlade höstriksdagen framlägga en redogörelse för det svenska internationella hjälparbetet, främst då vad som hittills under kriget i olika former presterats och vad som torde bli de närmaste viktiga uppgifterna?»

I sitt svar uppgav finansministern, att han föranstaltat om utarbetandet av en fullständig redogörelse för de av mig berörda frågorna, men att det icke varit möjligt att få den färdig i sådan tid, att svar på mina frågor kunde lämnas vid dåvarande tillfälle. Emellertid uttryckte finansministern en förhoppning att få tillfälle att återkomma till ämnet vid en senare tidpunkt.

På grund av vad sålunda anförts får jag hemställa om kammarens medgivande att till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet framställa följande fråga:

Är regeringen i tillfälle att inför den nu samlade riksdagen framlägga en redogörelse för det svenska internationella hjälparbetet, främst då vad som hittills under kriget i olika former presterats och vad som torde bli de närmaste viktiga uppgifterna?

Denna anhållan bordlades.

§ 9.

Ordet lämnades på begäran till

Interpellation.

Herr **Vigelsbo**, som yttrade: Herr talman! Under de senaste åren ha på olika sätt vid upprepade tillfällen inför såväl regering som riksdag påtalats bristerna inom den nuvarande torrlägningsverksamhetens organisation. Enligt ett svar som lämnades av statsrådet Rubbestad på en interpellation under sista riksdagen ämnar statsrådet till den nu sammanträdande riksdagen på grundval av en nu föreliggande sakkunnigutredning avlämna proposition i ärendet. Det är att hoppas, att de organisatoriska förbättringar som därvid ställas i utsikt också skola infrias. Anledningen till att frågan aktualiserats under de senaste åren var de stora översvämningar som förekommit på vissa platser, översvämningar som år efter år blivit allt mer och mer omfattande. Under den senaste, kanske mer än vanligt regniga hösten fingo dessa översvämningar en nära nog katastrofartad omfattning. Med anledning av dessa översvämningar finns det på sina håll lantbrukare, som nu stå inför fullständig ekonomisk ruin.

I den senaste interpellationen före jul påvisades, hurusom en hel del mindre torrlägningsföretag kommit till utförande, utan att man först förvissat sig om huruvida huvudavloppen hade möjlighet att för vidare befordran mottaga de avsevärda vattenmängder, som härvid tillkommit. Uraktlåtenheten att till-

Interpellation. (Forts.)

se de stora huvudkanalernas avrinningskapacitet samt, med helt bortseende därifrån, släppa in nya vattenmängder i desamma måste med naturnödvändighet slutligen resultera i en översvänningskatastrof. Så har också skett. De stora områden som för sin torrläggning varit beroende av huvudkanalerna, ha mycket hårt drabbats av dessa förhållanden. En allmän uppfattning har uppstått, att det var lantbruksingenjörerna som på detta planlösa sätt medverkat till den utveckling som ägt rum.

Under den senaste tiden hava emellertid uppgifter lämnats, vilkas innebörd är av den art, att ansvaret synes vara att söka på annat håll. I Västmanlands läns Tidning för den 21 dec. 1944 har lantbruksingenjören i Västmanlands län Henrik Welin-Berger lämnat uppgift om att det var på regeringens och lantbruksstyrelsens uttryckliga order utvecklingen givits den inriktning den senare fått. Lantbruksingenjörens förklaring i denna del är av följande innehåll: »Med hänsyn till kristidens livsmedelsbrist har från statsmakternas sida viss inriktning givits åt arbetena inom torrläggningsverksamheten. Sålunda har Kungl. Maj:t år 1941 anbefallt lantbruksstyrelsen att vid beviljande av statsbidrag till torrläggningsföretag giva företräde åt sådana företag, vilka snabbt resultera i ökade skördar, d. v. s. företag av den storleksordning, att de inom året eller närmaste åren kunna genomföras. Denna statsmakternas deciderade önskan måste givetvis respekteras och mer eller mindre påtagligt framträda i den verksamhet som lantbruksingenjörerna företräda. Den inställning som arbetsmarknadskommissionen intager till torrläggningsverksamheten framgår bl. a. därav, att en framställning om arbetstillstånd för ett större invallningsföretag inom länet, vars utförande beräknades till 3 å 4 år, avsågs, och detta företag, som rör sig om en kostnad av 100 000 kronor, har endast kunnat påbörjas med tillåtna 3 man.»

Samma lantbruksingenjör påvisar dessutom personalbristen, vilken gjorts ännu mera prekär av det förhållandet, att militärinkallelserna hårt drabbat denna tjänstegrupp. Trots upprepade både föreställningar och protester från förrättningsmännens sida mot dessa allt för ofta återkommande inkallelser har ändock varken befrielse eller uppskov i nämnvärd grad kunnat utverkas.

Så långt lantbruksingenjören i Västmanlands län. Som det framgår av hans förklaring, har man under de senaste åren haft att brottas med svårigheter från både civila och militära myndigheter. Den förklaring han lämnat torde inte vara vare sig regeringen eller lantbruksstyrelsen obekant. Något genmäle har dock ej varit synligt, vadan man således får utgå ifrån att densamma överensstämmer med vad i saken förevarit. Kontentan blir den: på grund av militärinkallelser har förrättningsmännens redan förut ringa tillgång på biträdespersonal än ytterligare kraftigt beskurits. Det minimum av personal, som sedan återstått, har i enlighet med regeringens direktiv använts för utförande av mindre företag vilka enligt citatet »snabbt resultera i ökade skördar». Att man samtidigt dränkt de större torrläggningsföretagens avsevärda markområden samt därmed väsentligt och i vissa fall helt omöjliggjort dess produktivitet, synes helt ha förbigått regeringens uppmärksamhet.

Med stöd av ovan anförda förhållanden kommer man slutligen till det resultatet, att de översvänningsolyckor som inträffat under de senaste åren, i den mån de ej varit betingade av onaturligt stora nederbördsmängder, äro att anse som en följd av illa avvägda direktiv från regeringens sida. Att översvämningarna varit till sin art och omfattning av rent ruinerande karaktär förändrar ingalunda denna slutsats. Rent allmänrättsligt sett skulle den enskilde medborgare som tog sig före att torrlägga en vattensamling på sin mark för att släppa innehållet över sin grannes lägre belägna åkrar ställas till ansvar härför och säkerligen även bli skadeståndsskyldig. Regering och lant-

Interpellation. (Forts.)

bruksstyrelse ha visserligen inte bokstavligen handlat på samma sätt, men med hänsyn till statsbidragsförordningens innehåll har resultatet blivit detsamma. Den stora frågan är nu den, hur regeringen ämnar gottgöra de olyckor, som uppstått med anledning av denna statsbidragsförordning.

Sagaregleringen i Västmanlands län har legat under utredning i 8 år. Täm-narregleringen i samma län har utretts i 20 år. Den sistnämnda utredningen har dragit en kostnad av minst 96 000 kronor. På regeringens initiativ har under tiden en hel del mindre torrläggingsföretag kommit till utförande. Det har inneburit för båda nämnda företag, att, under det utredningsmaskineriet arbetat tungt och tidsödande, har allt mer och mer vatten dikats på, vilket inneburit, att översvämningsrisken tilltagit för varje år som gått. Nu har ka-tastrofen inträffat, och där står ett flertal lantbrukare nära nog på bar backe, beredda att på flykt undan vattnet se kanske en hel mansålders idogt arbete spolierat.

Jag anhåller med anledning därav, herr talman, om andra kammarens till-stånd att få till statsrådet Rubbestad framställa följande frågor:

Anser herr statsrådet lantbruksingenjörens lämnade uppgifter vara riktiga?

Är i så fall herr statsrådet beredd att för regeringens räkning acceptera an-svaret för de åtgärder som härutinnan från regeringens sida vidtagits? samt

Ämnar herr statsrådet gå i författning om anvisandet av de medel som er-fordras för betalandet av de skador som uppkommit med anledning av de direktiv regeringen utfärdat till ledning för torrläggingsverksamhetens för-rättningsmän?

Denna anhållan bordlades.

§ 10.

Till bordläggning anmäldes:

Kungl. Maj:ts under gårdagen på rikssalen avlämnade proposition, nr 1, angående statsverkets tillstånd och behov under budget-året 1945/46,

proposition, nr 2, angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för bud-getåret 1944/45,

proposition, nr 3, angående fortsatt giltighet för förskottsstaten för försvars-väsendet ävensom allmänna förskottsstaterna I och II, samt

berättelse till 1945 års lagtima riksdag om vad i rikets styrelse sig till-dragit;

riksdagens år 1944 församlade revisorerers berättelser:

om granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, sty-relse och förvaltning för tiden 1 juli 1943—30 juni 1944, angående riksbanken, och

om granskning av riksgäldskontorets tillstånd och förvaltning för tiden 1 juli 1943—30 juni 1944 m. m.;

justitieombudsmannens ämbetsberättelse samt tryckfrihetskommitténs berät-telse; och

militieombudsmannens ämbetsberättelse.

§ 11.

Herr **förste vice talmannen** erhöll på begäran ordet och yttrade: Herr tal-man! Jag hemställer, att kammaren ville besluta, att Kungl. Maj:ts proposi-tion, nr 1, angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1945/46, nr 2, angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1944/45,

och, nr 3, angående fortsatt giltighet för förskottsstaten för försvarsväsendet ävensom allmänna förskottsstaterna I och II måtte i nu nämnd ordning uppföras sist på föredragningslistan för nästa sammanträde.

Denna hemställan bifölls.

§ 12.

Justerades protokollsutdrag.

§ 13.

Avlämnades följande motioner, nämligen av:

herrar *Persson* i Växjö och *Severin* i Gävle, nr 1, om sänkning av valbarhetsåldern vid val till riksdagens andra kammare och vid kommunala val;

herr *Larsson* i Karlstad, nr 2, angående åtgärder för utrotning av råttor och möss;

herrar *Persson* i Växjö och *Severin* i Gävle, nr 3, angående utredning om tillsättande av kommunala bostadsnämnder;

fröken *Andersson*, nr 4, angående dyrtids- och kristillägg åt personer, som uppbära livränta enligt lagen angående ansvarighet för skada i följd av järnvägs drift; samt

herrar *Severin* i Gävle och *Persson* i Växjö, nr 5, angående utredning rörande statens medverkan till en lösning av industriens arbetarbostadsproblem.

Dessa motioner bordlades.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 11.50 fm.

In fidem
Sune Norrman.